

PAPER DETAILS

TITLE: NECÎB MAHFÛZ'UN MIRÂMÂR ADLI ROMANININ ARA DİL INGILIZCEDEN YAPILAN
TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİ İLE ARAPÇA KAYNAK METNİNİN KARSILASTIRMALI BİR İNCELEMESİ

AUTHORS: Murat Özcan,Gürkan Dagbasi,Yasin Murat Demir

PAGES: 302-320

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3428097>

Atıf/Citation: Özcan, M., Dağbaşı, G. & Demir, Y. M. (2023). Necib Mahfûz'un Mirâmâr adlı romanının ara dil İngilizceden yapılan Türkçeye çevirisi ile Arapça kaynak metnin karşılaştırmalı bir incelemesi. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 6 (2), s. 302-320. DOI: <https://doi.org/10.37999/udekad.1365043>

Murat ÖZCAN*

Gürkan DAĞBAŞI**

Yasin Murat DEMİR***

**NECİB MAHFÛZ'UN MİRÂMÂR ADLI
ROMANININ ARA DİL İNGİLİZCEDEN
YAPILAN TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİ İLE
ARAPÇA KAYNAK METNİNİN
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEMESİ**

**A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE
TRANSLATION OF THE ARABIC SOURCE
TEXT OF NAJİB MAHFOUZ'S MİRÂMÂR
NOVEL FROM ENGLISH
INTERLANGUAGE TO TURKISH**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Mısırlı yazar Necib Mahfûz'un Mirâmâr adlı orijinali Arapça olan romanının ara dil İngilizceden Türkçeye yapılmış çevirisini incelemek ve eşdeğerlik açısından değerlendirmektir. Çevirinin kaynak dilden erek dile yapılan metinsel ve dilsel bir aktarım işlemi olduğu bilinmektedir. Geçmişten bugüne kadar çeviri diller ve kültürlerarasında bir köprü vazifesi görmektedir. Daha önce haberdar olunmayan bir durum, kültür, konu ve benzeri birçok şeyi çeviri tanıtmakta, tanınan şeylerin ise farklı boyutlarını aktarmaktadır. Çeviri sırasında her ifadeye eşdeğer bir sözcük ya da ifade bulmak bir çevirmen için kolay değildir. Her kültür kendisine has sözcükler, ifadeler barındırır. Çevirisi yapılan diller arasında çevirmenin anlam kaybı olmadan en yakın şekilde hedef dile aktarım sağlaması gerekmektedir. Kaynak metin ve hedef metin arasında ne kadar iyi eşdeğerlik sağlanırsa çeviri o kadar iyi olacaktır. Kaynak dili Arapça olan Mirâmâr romanı öncelikle İngilizceye çevrilmiştir. İngilizceden de Türkçeye çevrilmiştir. Bu çalışmada; İngilizce metinden yapılmış olan Türkçe çeviri ile Arapça asıl metnin karşılaştırmalı olarak incelenmesi şeklinde bir metot takip edilmiştir. Bu şekilde araya başka bir dil girince birtakım anlam kayıpları oluştuğu tespit edilmiştir. Bu tarz anlam kayıplarının oluşmaması için Arapçadan Türkçeye yeniden çevrilmesi gerekmektedir. Ara dil kullanılarak yapılan çeviriler için de editoryal bir süreç izlenmesi tavsiye edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Mirâmâr, Necib Mahfûz, Arapça, Eşdeğerlik, Ara dil, Anlam kaybı.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the translation of Egyptian writer Necib Mahfûz's Mirâmâr novel, originally written in Arabic, from the intermediary language English into Turkish, and to evaluate it in terms of equivalence. It is known that translation is a textual and linguistic transfer process from a source language to a target language. From past to present, it has served as a bridge between languages and cultures. Translation introduces a situation, culture, subject and many other things that were previously unknown, and conveys different dimensions of known things. It is not easy for a translator to find an equivalent word or expression for each statement during translation. Every culture has its own words and statement. Among the languages being translated, the translator must provide a closest translation to the target language without loss of meaning. The better equivalence is achieved between a source text and a target text, the better translation will be. The novel Mirâmâr, whose source language is Arabic, was first translated into English. It has also been translated from English to Turkish. In this study; a method of comparative analysis of the Turkish translation made from the English text and the Arabic original text was followed. It has been determined that some meaning losses occur when another language is introduced in this way. It needs to be re-translated from Arabic to Turkish to avoid such loss of meaning. It is recommended following an editorial process for translations made using intermediate languages.

Keywords: Mirâmâr, Najib Mahfouz, Arabic, Equivalence, Interlanguage, Loss of meaning.

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara / Türkiye. E-posta: mozcan58@gmail.com

** Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü, Ankara / Türkiye. E-posta: gurkan.dagbasi@hbu.edu.tr

*** Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Mütercim Tercümanlık (Arapça) Anabilim Dalı, Ankara / Türkiye. E-posta: murat.demir@hbu.edu.tr

Giriş

Çeviri, farkı insanların ve kültürlerin birbirini tanımasında önemli bir role sahiptir. Çeviri, aynı zamanda farklı toplumların kültürel birikimlerini paylaşmasında ve birbirleriyle etkileşime girme süreçlerinde doğrudan etkili bir eylem olduğu düşünülmektedir (Güzeler & Arkan, 2022, s. 1242). Geçmişten bugüne kadar çevirinin diller ve kültürlerarasında bir köprü vazifesi gördüğü bilinen bir gerçektir. Bir başka deyişle çeviri, kaynak dilden erek dile yapılan metinsel ve dilsel bir aktarım işlemidir. Çevirinin, daha önce haberdar olunmayan bir durum, kültür, konu ve benzeri birçok şeyi tanıtan, tanınan şeylerin ise farklı boyutlarını aktaran bir işlevi bulunmaktadır.

Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte günbegün küçülen dünyada çeviri olgusu hem dil içi hem de diller arası düzeyde iletişimin ayrılmaz bir parçası olarak önemini ve güncelliğini bütün sorunlarıyla birlikte korumaya devam etmektedir (Aktaş, 1996, s. 16). Gelişen teknoloji sayesinde çeşitli programlar sayesinde diller arasında hızlı bir şekilde çeviri yapılabilir. Toplumlar arası etkileşimin artması ve dünya üzerinde birçok alanda hızlı gelişmeler yaşanması sebebiyle çeviriye olan ihtiyaç giderek artmaktadır (Şanverdi & Işıdan, 2021, s. 208). Ancak duygu, düşünce ve kültürel birtakım özellikler barındıran metinlerin bu dijital ortamlar vasıtasıyla hedef dile aktarımı işinin ehli olan bir çevirmenin çevirdiği kadar başarılı olamamaktadır. Yapay zekanın giderek gelişmesi ile birlikte ilerleyen zamanlarda bilgisayarın şimdikinden daha başarılı çeviriler yapabileceği tahmin edilmektedir.

Bir toplumun kültürünü tanımada edebi çevirilerin oldukça önemli bir rolü vardır. Dünyanın başka bir yerinde başka bir toplumda yaşamış ya da yaşamakta olan insanların duygularını, düşüncelerini anlamaya yardımcı olur. Diğer kültürleri öğrenen kimseler aynı zamanda kendi dünyasını da genişletmiş olur.

Günümüzde çeviri faaliyetleri pek çok nedenden dolayı gerekli görülmekte ve önemli işlevler üstlenmektedir. Bu çeviriler yapılırken de çevirmenlere oldukça fazla görev düşmektedir. Aynı zamanda çevirileri sırasında birtakım sorumluluklar üstlenmektedirler. Çevirmen kaynak metne sadıktır. Ancak aynı zamanda özgün olması gereken bir fikir işçisi gibidir. Kaynak bir metnin başka bir dilde yer edinmesi için bir üretim aşaması gerekmektedir. Ortaya çıkan ürün bir yönüyle çevirmenin yeniden ürettiği metnidir. Başarılı bir çeviri okunduğunda yazarı mı yoksa çevirmen mi okunuyor olduğunu karıştırma olasılığı olabilmektedir (Yıldız & Kurt, 2018, s. 3).

Aksoy (2001); eşdeğerlik kavramı bazen çevirmenin özgün metinle özgürce oynaması, bazen de özgün metne sımsıkı bağlı kalması tartışmalarını doğurur, ancak bunlar çeviri yöntemlerinin bir anlatısı olarak değerlendirilmelidir ifadesini kullanmaktadır.

Toury'nin (1980) ifadesine göre üç tür çeviri yapılabilir: Kabul edilebilir, yeterli ve eşdeğer çeviri. Kabul edilebilir çeviri, bir dildeki metnin başka bir dile, anlam ve mesaj açısından çok büyük fark olmadan aktarılması anlamına gelmektedir. Yeterli çeviri ise çeviri metnin kaynak metnin birçok özelliğini taşıması ve kaynak metni okuyan birinde oluşan çoğu etkinin, erek metni okuyanda da oluşması anlamına gelmektedir. Eşdeğer çeviri için de şu ifadeye yer vermektedir: Metinlerin ne tür ve ne derecede birbirine eşdeğerlik gösterdikleridir.

Çeviri yapılırken her ifadeye eşdeğer bir sözcük ya da ifade bulmak her zaman kolay olmayabilir. Her kültürün yaşadığı çevreye göre gelişmiş bir dil dünyası bulunur. Türkçede bulunan akrabalık ile ilgili isimlendirmeler başka birçok dilde bulunmayabilir. Arapçada da deve

ile ilgili yüzlerce isim bulunmaktadır (Tanır, 2020, s. 20). Aynı şekilde Eskimo dilinde de kar ve buz ile alakalı sayısız sözcük bulunmaktadır (Mengü, 2002, s. 77). Birbirinde bulunmayan bu sözcüklerin çevirisi yapılırken çevirmen anlam kaybı olmadan en yakın şekilde hedef dile aktarım sağlaması gerekmektedir.

İyi bir çevirmen çeviri işleminin neler gerektirdiğini, çevirmenin görevinin ne olduğunu, çeviri sorunlarının hangi yöntemlerle aşılabileceğini bilmelidir. Hedef dil ve kültürdeki çeviri geleneğini yeteri kadar tanımalıdır. Öte yandan bu çeviriye değerlendirecek eleştirmenin kaynak metni dizgesel bir şekilde dil, kültür, ileti ve yazınsal özelliklerinin üzerinde durarak inceleyebilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir (Aksoy, 2001, s. 2).

Bir dilden diğer bir dile çeviri yaparken anlam kaybı olması, anlam daralması olması, eşdeğerliğin tam olarak sağlanamaması sorunlarının yaşanabilmesi muhtemel iken bir de araya bir dilin aracı olarak girmesiyle bu kayıpların daha fazla olması önceden beklenen bir sorundur.

Necîb Mahfûz'un Mirâmâr adlı romanı Arapça olarak kaleme alınmıştır. Daha sonra İngilizceye çevrilmiştir. Türkçeye çevirisi de Arapça orijinal metninden değil ara dil İngilizceden yapılmıştır.

Bu çalışmada ara dil kullanılarak yapılan bu çevirideki anlam kayıpları, anlam daralmaları, eşdeğerlik sorunları ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Necîb Mahfûz hakkında, özellikle onun 1988 yılında Nobel Edebiyat ödülünü almasından sonra Türkiye'de pek çok akademik çalışma yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmalar arasında, Necîb Mahfûz'un sembolik romanları (Yıldız, 2020), Necîb Mahfûz Toplumsal Gerçekçi Romanları (Ürün, 2003) gibi eserler onun hayatına eserlerine ve roman türlerine geniş olarak değinmektedirler. Yine literatürde romanlarını çeşitli açılardan inceleyen bazı çalışmalar yayınlanmıştır. Yıldız (2017); sunmuş olduğu bir bildirisinde Türkiye'de Necîb Mahfûz literatürüne genel bir bakış atmıştır ve o güne kadar yapılmış olan bütün çalışmaların neleri içerdiğine dair bilgilere yer yermiştir. Bu romanlarının birçoğu Türkçeye çevrilmiştir. Çevrilen eserlerinin çevirisini inceleyen bazı çalışmalar yapılmıştır (Baran, 2023; Civelek, Baran, 2020; Kocabıyık, 2022; Kocabıyık, Özcan, 2022; Koç, 2018; Mohammed, 2017; Özcan, 2017; Yıldız, 2009; Yıldız, Şanverdi, 2019). Yaptığımız bu çalışmayı daha önceki çalışmalardan farklı kılan unsur ise Necîb Mahfûz'un bazı eserlerinin Arapçadan Türkçeye ara dil İngilizce kullanılarak yapılan çevirilerinden birisini incelemesidir. Ara dil İngilizce kullanılarak yapılan çevirileri inceleyen başka çalışmalar da literatürde bulunmaktadır (Yıldız, Kurt, 2018; Yılmaz, 2020; Baran, 2022).

Necîb Mahfûz'un Hayatı

11 Aralık 1911'de Kahire'nin Cemâliye semtinde doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini ailesinin taşındığı Abbâsiye mahallesinde tamamlamıştır. 1934'te Kahire Üniversitesi'nin Felsefe Bölümü'nü bitirdikten sonra aynı alanda yüksek lisans yapmıştır. Çeşitli kurumlarda farklı görevlerde bulunmuştur. Daha sonra el-Ehrâm gazetesinde köşe yazarlığı yapmaya, kısa hikâye ve roman yazmaya devam etti. Ünlü edebiyatçılardan Tolstoy, Dostoyevsky, Chekov, Maupassant, Shakespeare, Ibsen, Flaubert, Sartre, Albert Camus, François Mauriac'ın eserlerini okudu ve bunlardan etkilendi. Ancak Necîb Mahfûz'un asıl tesirlerinde kaldığı, düşünce yapısının ve kişiliğinin oluşumunda rol oynadıkları bilinen en önemli Arap yazarları Abbas Mahmûd el-Akkâd

ile Tâhâ Hüseyin'dir. Bizzat kendisi yazarlığı Akkâd'dan, akılcılığı ve Batı ile verimli iletişim kurmayı Tâhâ Hüseyin'den öğrendiğini söylemiştir. Yazarlığına eski Mısır tarihini konu edinen 'Abessü'l-Akdâr, Râdûbîs ve Kifâhu Tîbe gibi eserlerle başlamıştır. Daha sonra toplumsal gerçekçi roman yazımına yönelmiştir. Bu romanların en ünlüleri Mısır toplumunun bir yansıması olan, Kahire'nin Hüseyin semtindeki bir sokakta yaşanan olayları konu alan Zükaku'l-Midak, orta halli bir ailenin üç kuşağını anlatan Beyne'l-Kasreyn, Kaarü's-şevk ve es-Sükkeriyye'dir. 23 Temmuz 1952 devriminin ardından bir süre edebiyattan uzak kalan Necîb Mahfûz, 1959'da el-Ehrâm gazetesinde tefrikasına başladığı Evlâdü hâretinâ adlı sembolik romanıyla yeniden edebiyata dönmüştür. Daha sonra el-Lis ve'l-kilâb, es-Sümmân ve'l-harîf, et-Tarîk, eş-Şehhâz, Sersere fevka'n-Nîl ve Mirâmâr adlı sembolik romanlarını kaleme almıştır (Yıldız, 2019, s. 348). Mahfûz'un 1988 yılı Nobel edebiyat ödülünü almasında sembolik romanlarının büyük payı vardır. Onun romanları Mısır'ın sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik fotoğrafı gibidir. Roman ve hikâyelerinde mekân hep Kahire'dir. Kullandığı dil "fusha" denilen standart yazı dili Arapçasıdır. Necîb Mahfûz 30 Ağustos 2006 tarihinde vefat etti (Yıldız, 2017, s. 3). Roman ve hikâye alanlarında oldukça fazla eser kaleme alan Mahfûz'un eserlerinin birçoğu Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Bazıları orijinal Arapçadan bazıları da ara dil İngilizce kullanılarak Türkçeye aktarılmıştır.

Aşağıdaki tabloda Necîb Mahfûz'un ara dil İngilizceden Türkçeye yapılan çeviriler görülmektedir:

Romanın Arapçada ve Türkçede Adı	İngilizceden Çevirmeni/Yayınevi
Mîrâmâr (1967)	Suat Ertüzün / Kırmızı Kedi
Miramar (1989), (2010)	Yüksel Peker / Adam
et-Tarîk (1964)	Işıl Alatl / Hit
Arayış (2012)	
Bidâye ve Nihâye (1949)	Işıl Alatl / Hit
Başlangıç ve Son (2011)	
el-Merâyâ (1972)	Işıl Alatl / Hit
Aynalar (2010)	
Hadratu'l-Muhterem (1976)	Işıl Alatl / Hit
Muhterem Efendim (2012)	
Es-Semmân ve'l-Harîf (1962)	Işıl Alatl / Hit
Güz Yılgınlığı (2013)	
Beyne'l-Kasrayn (1956)	Işıl Alatl / Hit
Saray Gezisi / Kahire Üçlemesi I. Kitap (2008)	
Kasru's-Şevk (1957)	Işıl Alatl / Hit
Şevk Sarayı / Kahire Üçlemesi II. Kitap (2008)	
es-Sukkeriyye (1957)	Işıl Alatl / Hit
Şeker Sokağı / Kahire Üçlemesi III. Kitap (2008)	
es-Serâb (1948)	Işıl Alatl / Hit
Serap (2010)	
Asru'l-Hubb (1980)	Dilek Şendil / Kırmızı Kedi
Aşk Zamanı (2010)	
el-Kerneke (1974)	Leyla Tonguç Basmacı / Kırmızı Kedi
Karnak Kafe (2008)	
Evlâdü Hâratinâ (1967)	Leyla Tonguç Basmacı / Kırmızı Kedi
Cebelavi Sokağı'nın Çocukları (2008)	
Kuştimur (1988)	Utku Umut Bulsun / Kırmızı Kedi
Kuştimur Kahvehanesi (2012)	
Melhametu'l-Harâfiş (1977)	Volkan Atmaca / Kırmızı Kedi
Ezilenler (2013)	
El-Hubb tahte'l-Matar (1973)	Ayça Çınaroğlu / Kırmızı Kedi

Yağmurda Aşk (2018)	
The Time and the Place: And Other Stories (1992) (Arapçada bu isimle bir kitap yayınlanmamıştır, İngilizcede hikâye seçkisi yapılmıştır.) Zaman ve Mekân (2019)	Ayça Çınaroğlu / Kırmızı Kedi
eş-Şehhâz (1965) Dilenci (2009)	Erdal Alover / Bordo Siyah/Hit
Efrâhu'l-Kubbe (1981) Düğün Evi (2010)	Aslı Çingil / Kırmızı Kedi

Yukarıdakilere ek olarak hem Arapçadan hem de ara dil İngilizceden çevirisi yapılan eserler de bulunmaktadır. Bunlar da şunlardır:

Romanın Arapçada ve Türkçede Adı	İngilizceden Çevirmeni/Yayınevi	Arapçadan Çevirmeni/Yayınevi
el-Bâkî mine'z-Zemen Sâ'a (1982) Zamanın Hükümü (2011) / Nil'in Üç Çocuğu (1992)	Utku Umut Bulsun / Kırmızı Kedi	Kadir Polater / İnsan
Yevme Kutile'z-Za'im (1985) Başkanın Öldürüldüğü Gün (1992/2010)	İlknur Özdemir / Kırmızı Kedi	Lütfullah Göktaş / Ağaç
el-Liss ve'l-Kilâb (1961) Hırsız ve Köpekler (1996/2009)	Avi Pardo / Kırmızı Kedi	Rahmi Er / Vadi
el-Kâhiretu'l-Cedîde (1945) Kahire Modern (2016) / Savrulan Kahire (2005)	Olca Boyrudelik Arlı / Kırmızı Kedi	Halim Öznurhan / Meneviş
Zukâku'l-Midakk (1947) Midak Sokağı (1977), (2011) / Sokaktakiler (1989)	Leyla Tonguç Basmacı / Kırmızı Kedi Güler Dikmen / Cem	Hasan Akay / İnsan

Bu çevirilerin yanı sıra bir de sadece kaynak dil Arapçadan Türkçeye çevirisi bulunan eserler bulunmaktadır, bu eserlerin İngilizce ara dil ile yapılmış çevirileri henüz bulunmamaktadır. Bu romanlar da şunlardır:

Romanın Arapçada ve Türkçede Adı	Arapçadan Çevirmeni/Yayınevi
es-Summân ve'l-Harîf (1962) Bıldırcın ve Sonbahar (2000)	Ali Ekber Aliyev / Kaknüs
Leyâlî Elf Leyle (1982) Binbirinci Gecedden Sonra (2002)	Said Aykut / Oğlak
Hânu'l-Halîlî (1946) Han el Halili / Hân el Halilî'de (1999)	Bedrettin Aytac / Hit / Papirüs
Rihle İbn Fattûme (1983) İbn Fattume'nin Seyahati (2013)	Doç. Dr. Nevzat H. Yanık / Hit
Sersera fevka'n-Nîl (1966) Nil Üstünde Gevezelik (2012)	Rahmi Er / Hece

Necîb Mahfûz'un bazı romanlarının da Türkçeye çevirisi hiç bulunmamaktadır. Bu eserler de şunlardır ve çevrilmeyi beklemektedirler:

1. Abesu'l-Akdâr (1939)
2. Râdûbîs (1943)
3. Tîbe Kifâhu (1944)
4. Kalbu'l-Leyl (1975)
5. el-Âişu fi'l-Hakîka (1985)
6. Hadisu's-Sabâhi ve'l-Mesâ (1987)

Genel anlamda bakıldığında Necîb Mahfûz'un 34 romanının 28 tanesini Türk okuyucu okuyabilmektedir. Bu da Türkiye'de ona karşı ne kadar teveccüh olduğunu gösteren bir delil sayılabilir. 1988 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülmesi onun hem dünya da hem de

Türkiye’de daha yakından takip edilmesine ve okunmasına vesile olmuştur. Hayatı ve eserleri ile ilgili birçok araştırma ve tez yapılmıştır (Yıldız, 2017).

Mirâmâr Romanı

Necîb Mahfûz bu romanı 1967 yılında yayınlamıştır. Mirâmâr sembolik romanlarının yedincisidir. Roman, Mısır’ın Akdeniz’e kıyısı olan İskenderiye şehrinin kordon boyunda bulunan Mirâmâr isimli pansiyonda kalan kişilerin başından geçen olayları anlatmaktadır. Mirâmâr pansiyonu çok fazla odası olmayan, kışları daha çok öğrencilerin tercih ettiği yazları da gelen herkesin konakladığı mütevazı bir işletmedir. Çok fazla odası bulunmazken çalışan kişi sayısı da oldukça azdır. Pansiyonu Yunan asıllı yaşlı bir kadın olan Mariana işletmektedir. Küçük bir otel olduğu için burada kalan herkes birlikte yiyip içip, eğlenip vakit geçirmektedirler. Mirâmâr isminin nereden geldiğine bakıldığında birçok rivayet olduğu görülmektedir. Mirâmâr Amerika Birleşik Devletleri’nin Florida eyaletinde deniz kenarında bulunan bir şehrin ismidir. Otelin ismi oradan esinlenmiş olabilir. İskenderiye’de bugün gerçekten romanın geçtiği yerde bu isimle bir otel bulunmaktadır.

Romanın içerik bakımından diğer romanlardan farklı bir yöntemi vardır. Romanda geçen dört karakterin gözünden aynı olaylar tekrar tekrar anlatılmaktadır. Okuyucu aynı olayları farklı bakış açısından tekrar gözlemlemektedir. Belki bu yüzden romanda sadece bir hikâye anlatılmıştır denilebilir. Romanın basılıp yayınlanmasından iki yıl sonra 1969 yılında aynı isimle bir de filmi çekilmiştir. Filmde zamanın en ünlü isimleri bu karakterleri canlandırmıştır. Bu film Mısır sinemasında önemli bir yer edinmiştir (İMDB, 7,2).

Romanda bulunan karakterlere bakıldığında başkahraman olarak Zehra isimli köyden kaçıp Mirâmâr pansiyonda çalışmakta olan yirmili yaşlarının başında genç bir bayan görülmektedir. Mısır’ın köylü fellah tayfasından olan Zehra gönlünü genç bir delikanlı olan Serhan el-Bahîrî’ye kaptırır. Çok zeki olan Zehra okuma yazma öğrenmek için bir bayan öğretmenle anlaşır. Pansiyonda onunla ders çalışırken Serhan öğretmenden etkilenir. Bir köylü kızı yerine okumuş iş sahibi olmuş asil bir aileden gelen bir bayanla evlenmenin daha uygun olacağını düşünerek Aliye öğretmenle sözlenir. Bunu öğrenen Zehra çok üzülür ve romanın sonunda pansiyondaki işinden ayrılarak köyüne döner ve böylece hikâye üzgün bir sonla sona erer.

Bu anlatılan hikâye ilk önce Âmir Vecdî’nin gözünden anlatılır. Âmir Vecdî Cefd Partisi taraftarı eski bir gazeteci olarak bilinmektedir (Yıldız, 1998, 277). İyice yaşlandıktan sonra hayatının geri kalanını geçirmek üzere eski dostu olan Mariana’nın pansiyonuna gelmiştir. Çok dindar biri olduğu için sık sık Kur’an’dan ayetler okur. Zehra’ya da çok şefkatli davranır. Onu kızı gibi gördüğü için fark ettiği her durum için ona nasihatlerde bulunur. Zehra emellerine ulaşamayıp pansiyondan ayrılırken onun için yine dua eder.

Hüsnü Allâm romanda ikinci sırada bulunan anlatıcıdır. Aynı durumlar bir de onun gözünden takip edilir. Sürekli okumadığı, diploma sahibi olmadığı üzerinde durulur. Oldukça geniş bir araziye sahip olup yeni bir iş kurma amacıyla İskenderiye’de bulunmaktadır. Toplumun bozuk yönleri romanda daha çok onun üzerinden işlenmiştir.

Üçüncü sırada Mansur Bâhî isminde bir genç bulunmaktadır. Düriye isminde bir kıza aşiktir. Ancak bu kız onu değil bir başka kişiyi tercih ederek onunla evlenmiştir. Arkadaş çevresi bir örgüte mensup olduğu için polis şefi abisi Mansur Bâhî’yi cezalandırarak İskenderiye Radyosuna

tainini çıkartır. Memleketinden ayrı, arkadaşlarından ayrı olan Mansur bir de sevdiğinin kendisini değil başkasını eş olarak kabul etmesi üzerine Mirâmâr pansiyonunda melankolik bir hayat sürdürür. Düriye'yi bir iş için geldiği İskenderiye'de tekrar görünce onunla görüşüp aşkına devam etmek ister. Aynı zamanda da Düriye'nin kendisini değil Fevzi'yi eş olarak kabul etmesini de bir türlü kabullenemez. Bunu kendisine bir ihanet olarak görür. Zehra'nın Serhan'a olan sevgisini görünce de ona şefkatle yaklaşmaya başlar. Serhan'ın Zehra'yı aldatıp başkasıyla sözlenmesine de hiç tahammül edemez. Onu da Düriye gibi hain sayar. Serhan'ın intihar ettiği anda karnına tekmeler savurur ve onu kendisinin öldürdüğünü zanneder. Gerçek otopsi raporunda ortaya çıkar ve serbest bırakılır.

Serhan el-Bahîrî romanda dördüncü anlatıcı olarak okuyucunun karşısına çıkar. Genel olarak bakıldığında Zehra'dan sonra ana karakter gelmektedir denilebilir. İplik fabrikasında muhasebe sorumlusudur. Aynı zamanda da çeşitli sivil toplum kuruluşlarında görev almaktadır. Aynı fabrikada yakın arkadaşı olan mühendis Ali onun kafasını çelerek organize bir hırsızlık planlamaktadır. Kimsenin ruhu duymadan fabrikadan her ay birkaç kamyon iplik çalarak piyasaya sürme planları yaparlar. Ancak bu planları çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleşemez ve Serhan el-Bahîrî bu olayları hazmedemeyerek jilette bileklerini kesip intihar eder. Zehra'ya ilk görüşte âşık olur, onun kafasına girer ve kendisine âşık eder. Onu kendisi işe evlendireceğine inandırır. Elindekiyle bir türlü yetinmeyen Serhan hep daha fazlasını ister. Zehra'nın öğretmenine âşık olmamasına rağmen daha iyi bir konumda olduğu için onunla sözlenir. Zehra'yı terk eder. Sonunda hiçbir emeline ulaşamayan Serhan kendisine kötü bir son yazdırır.

Romanın sonunda olan olayları beşinci sırada tekrar Âmir Vecdî'nin gözünden okuyucu okur. Serhan'ın intiharından Zehra'nın köyüne tekrar dönmesine kadarki olayla dramatik şekilde aktarılır ve Rahman Suresinin ayetleriyle roman sona erer.

Romanın içerisinde başka karakterler de bulunmaktadır. Pansiyonda kalıp bütün olaylara şahit olmasına rağmen Necib Mahfûz, Tulba Merzûk'un gözünden olayları anlatan bir bölüm yazmamıştır. Tulba Merzûk eskiden çok zengin olup devletin bütün mallarına el koyduğu bir kimsedir. Romanda belki de figüran rolünde olduğu için kendisine bir bölüm yazılmamıştır.

Romanın Çevrilerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

Romanın İngilizceye çevirisi Fatma Musa Mahmut tarafından yapılmış ve 1978 yılında American University yayınları arasında yayınlanmıştır. Yüksel Peker 1989 yılında İngilizceden Türkçeye çevirmiştir ve Adam yayınları arasında yayınlanmıştır. Daha sonra Suat Ertüzün tarafından İngilizceden tekrar Türkçeye çevirisi yapılmıştır ve 2010 yılında Turkuvaz Yayınları tarafından basılmıştır. Ardından aynı çeviri 2014 yılında Kırmızı Kedi yayınları arasında tekrar yayınlanmıştır. Halihazırda da yayınlanmaya devam etmektedir. Necib Mahfûz'un Mirâmâr adlı romanının doğrudan Arapçadan yapılmış bir Türkçe çevirisi henüz bulunmamaktadır.

Bu bölümde romanda tespit edilmiş tespitler karşılıklı olarak incelenmiştir ve yorumlamıştır.

Kaynak metin: KM, İngilizce metin: İM, Türkçe metin: TM, önerilen Türkçe çeviri metni: ÖM şeklinde kısaltılarak gösterilmiştir.

Tablo 1. Çeviri Örneği

KM	الوفد، زهرة، عامر وجدي، البحيري، طلبة مرزوق
İM	Wafd, Zohra, Amer Wagdi, Sarhan al-Beheiry, Tolba Marzuq
TM	Vafd, Zöhre, Emir Vecdi, Serhan el-Beheri, Tolba Marzuk
ÖM	Vefd, Zehra, Âmir Vecdî, Serhan el-Bahîrî, Tulba Merzûk

İngilizceden Türkçeye yapılan çeviri incelendiğinde isimlerin aktarılmasında birtakım farklılıkların olduğu görülmektedir. İngilizceden yapılan çeviri İngilizce metinde görüldüğü gibi aktarıldığı için Türk okuyucunun zihninde farklı canlanacak şekilde aktarım yapılmıştır. حزب الوفد Vefd Partisi'nin geçtiği bütün yerlerin çevirisinde Vafd ismi kullanılmıştır. Türkiye'de kullanılan literatüre bakıldığında bu isimlendirmenin Vefd Partisi şeklinde olduğu görülmektedir (Görgün, 2004, s. 553). زهرة Zehra ismi Türkiye'de çok kullanılan bilindik bir isimdir. Mirâmâr romanında geçen Zehra karakteri de güzel olmasından dolayı romandaki birçok erkek kahramanlar tarafından beğenilmektedir. Zehra ismi çiçek anlamına gelmektedir. Yazar Necîb Mahfûz güzel bir çiçeğe atıfta bulunarak özellikle Zehra ismini bu genç bayana vermiş olmalıdır. İngilizceden çevrilen metinde Zöhre şeklinde kullanılması, ismin bu değerini okuyucuya aktarmayı başaramamasına neden olmuştur. Zöhre şeklinde yerel olarak bazı bölgelerde kullanılsa da yaygın olanı Zehra'dır. Türkçe çevirinin bazı yerlerinde Zühre ismi de kullanılmıştır (s. 88, 135, 171). Âmir Vecdî karakterine bakıldığında da baskın, emredici bir rolü olduğu görülecektir. Bu düşünceye binaen yazar bu ismi özellikle kullanmış olmalıdır. İngilizceden yapılan çeviride Türkçede oldukça yağın olarak kullanılan Emir ismi tercih edilmiştir. Emir ismi prens anlamına gelmektedir. البحيري ismi için de el-Beheri tercih edilse de Türkçeye el-Bahîrî şeklinde verilmesi daha uygun olabilirdi. Filmde de kendisini tanıtırken Serhan el-Bahîrî şeklinde telaffuz etmektedir. El-Bahîrî aynı zamanda romanda da geçtiği gibi Mısır'da bir ildir. Serhan'ın lakabı da Bahîr ilinden olan anlamına gelmektedir. Yazar karakterin lakabını ona göre düşünmüş olmalıdır. Zehra'nın ailesi de o ildendir. Dolayısıyla ikisi arasında bu benzerlikten dolayı da bir yakınlaşma olmuştur. Tolba Marzuk yerine de telaffuz edildiği gibi Tulba Merzûk şeklinde yazmak yerinde olacaktır.

Tablo 2. Çeviri Örneği

KM	حيث تفرقع في المواسم بنادق الصيد.
İM	...in season you can hear shotguns cracking incessantly.
TM	Ta ki mevsimi gelince aralıksız patlayan silahları duyabileceğiniz noktaya dek. (s. 7)
ÖM	Sezonda av tüfeğinin aralıksız patladığını duyabilirsiniz.

Metne bakıldığında Âmir Vecdî'nin İskenderiye'yi tasvir ettiği görülmektedir. Sahilin bittiği yerdeki ormanlık alanda av mevsiminde av tüfeklerinin seslerinin geldiğini ifade ederek bu cümleyi kurmuştur. Türkçe çeviride bu silahların ne için patladıkları anlaşılamamaktadır. Oysaki orijinal Arapça metinde “av tüfeği” özellikle belirtilmiştir. Aksi taktirde Türk okuyucunun zihninde sokaklarda silah patladığı varsayımı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. Çeviri Örneği

KM	والهواء المنعش القوي يكاد يقوّض قامتي النحيلة المقوّسة، ولا مقاومة جدية كالأيام الخالية.
İM	My poor stooped body cannot stand up to the potent young breeze out here. Not anymore.
TM	İki büklüm zavallı bedenim buradaki kudretli genç yeke karşı duramıyor. Artık böyle. (s. 7)
ÖM	İki büklüm olmuş ince boyumu güçlü temiz hava neredeyse yerle bir ediyor. Eski günlerdeki gibi ciddi bir direnme de yoktur.

İngilizce çeviri Arapçadan farklı olduğu için Türkçeye de farklı bir şekilde çevrilmiştir. Arapça cümlelerin çevirisi yukarıdaki gibi yapılabilir. Örnek olarak verilen Türkçe cümle Arapçadaki anlamı tam olarak karşılayabilmektedir.

Tablo 4. Çeviri Örneği

KM	ها أنا أرجع إليك أخيرًا يا إسكندرية.
iM	Alexandria, I am here.
TM	İskenderiye, ben geldim. (s. 7)
ÖM	İşte sonunda sana dönüyorum ey İskenderiye!

Arapçadan İngilizceye yapılan çeviri eksik yapıldığı için Türkçeye yapılan çeviri de eksik olmuştur. Alternatif çevirilerle bu eksiklik giderilmeye çalışılmıştır.

Tablo 5. Çeviri Örneği

KM	ولكن هل تتذكريني؟
iM	---
TM	--- (s. 7)
ÖM	Her şeye rağmen beni hatırladınız mı?

Arapçadan İngilizceye yapılan çeviri yapılmamıştır. Dolayısıyla Türkçeye de eksik çevrilmiştir. Bu yüzden de eşdeğerlik sağlanamamıştır.

Tablo 6. Çeviri Örneği

KM	يا خير أبيض، عامر بك، أستاذ عامر، ها .. ها.
iM	"Goodness me! Amer Bey! Monsieur Amer!"
TM	Hay Allah! Emir Bey! Mösyö Emir! (s. 7)
ÖM	Ne kadar güzel bir haber, Âmir Bey, Üstat Âmir, ha, ha, ha!

Arapçadan İngilizceye yapılan çeviri farklı yapılırken Türkçeye olan aktarım da ona göre yapılmıştır. Âmir Beyi gören Madam onu hatırlayınca mutluluktan bu cümleyi kurmuştur. Onun çok bilgin biri olmasından dolayı da ona üstat diye hitap etmiştir. İngilizce çeviride üstat sözcüğü atlanmış onun yerine Fransızca bir sözcük kullanılmıştır.

Tablo 7. Çeviri Örneği

KM	مدخل البنيون هو لم يتغير.
iM	The place hasn't changed a bit.
TM	Burası hiç değişmemiş. (s. 8)
ÖM	Pansiyonun girişi burası, burası hiç değişmemiş.

Âmir Vecdî bu cümlede pansiyonun girişinin eskisi gibi olduğunu ve değişmediğini ifade ederken İngilizceye ve Türkçeye yapılan çevirilerde pansiyonun tamamen değişmediği anlaşılmaktadır. Çeviride eşdeğerlik sağlanamamıştır.

Tablo 8. Çeviri Örneği

KM	عندي المصراں الغليظ والبروستاتا، نحمده على أي حال.
iM	I'm not at all well. I'm suffering from colitis and prostate trouble. But God be thanked all the same!
TM	Ben aslında pek iyi değilim. Kolitim ve prostat sorunun var. Ama yine de halimize şükür. (s. 8)
ÖM	Kalın bağırsak kolitim ve prostatım var ama her şeye rağmen şükürler olsun.

Bu cümlede İngilizce metne bir ekleme yapılmıştır. Arapça metinde olmayan: Ben aslında pek iyi değilim cümlesi ilave edilmiştir. Bu ilave olmasa da cümleden Âmir Vecdî'nin birtakım sağlık sorunları yaşadığı ve her şeye rağmen şükrettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Çeviri Örneği

KM	لا تَقَلُّ حجرتي في شيء عن الحجرات المظلة على البحر، مستوفية لحاجتها من الأثاث والمقاعد المريحة ذات الطابع القديم. ولتبقى الكتب في صندوقها إلا ما ندر مما قد أراجعه فيمكن وضعه فوق الترابيزة أو التسريحة.
İM	My room is pleasant enough, quite as good as any of the seaward rooms I used to occupy in the past. I have all the furniture I need. Comfortable, oldfashioned chairs. But there is no place for the books; I'd better leave them in the box and take out only a few at a time.
TM	Aslında odam yeterince güzel; geçmişte yerleştiğim deniz gören odalar kadar iyi. İhtiyacım olan tüm mobilyaya sahibim. Rahat, eski moda koltuklar. Fakat kitaplara yer yok; iyisi mi onları kolide bırakıp gerektikçe bir ikisini çıkarayım. (s. 10)
ÖM	Odamın deniz gören odalardan pek farkı yoktur. Yeteri kadar rahat eski moda mobilya ve koltuklara sahip. Başvurabileceğim birkaç kitap dışındakiler kutuda kalabilirler. Onları da masanın ya da şifonyerin üzerine koyabilirim.

Burada Âmir Vecdî yeni yerleştiği odasını betimlemektedir. Kitaplarını koyabileceği bir kitaplık olmadığı için kaynak olarak başvuracaklarını masanın ya da şifonyerin üzerine koyabileceğini, diğerlerini de kutuda bırakabileceğini düşünmektedir. İngilizce çeviride bütün kitapların kutuda bırakacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Çeviri Örneği

KM	ومرّة قال لي: أنت كلب الأمة الخافك. كان رحمه الله ينطق القاف كافاً. وسمع بها بعض الزملاء القدامى من رجال الحزب الوطني؛ فكانوا كلما رأوني صاح صائحهم: «أهلاً بـكلب الأمة».
İM	"You," he said to me once, "are the nation's throbbing cur." He said cur for core, God rest his soul, and it became a standing joke. A few old colleagues from the National Party heard the story and they'd always greet me with "Hello, you cur!"
TM	"Sen," demişti bana bir keresinde, "milletin atan kalıbısın." Kalp diyeceğine kalıp demişti rahmetli ve bu da bir şaka olarak kalmıştı. Milli Parti'den bu hikayeyi duyan birkaç eski meslektaş beni hep, "Merhaba, kalıp!" diye selamlardı. (Suat Ertüzün s. 10)
ÖM	Bir keresinde sen milletin atan köpeğisin. Rahmetli kaf harfini kef harfi gibi telaffuz etmişti. Milletin kalbisin diyeceğine milletin kelbisin yani milletin köpeğisin demişti. Bunu da Millet Partisi'ndeki eski dostlarım duymuşlardı ve beni her gördüklerinde şöyle sesleniyorlardı: "Merhaba, milletin köpeği".

Çeviride en zor yapılan işlerden bir tanesi de yazılışı aynı olup da anlamları farklı olan sözcüklerin çevirisinin yapılmasıdır. Bu benzerlik sadece bir harf ile de olabilmektedir. Bir espri ya da nükte içerisinde geçtiğinde bunu öteki dile aynı tadı vererek aktarmak kolay olmamaktadır. Aynı tadı verebilmek için çevirmene büyük iş düşmektedir. Yukarıdaki bu cümlelere bakıldığında Arapçadan İngilizceye yapılan çeviride cur ve core sözcükleri kullanılarak bu tad verilmeye çalışılırken İngilizceden Türkçeye yapılan çeviride kalp ve kalıp sözcükleri tercih edilmiştir. Kalp ile kalıp sözcük değerinde birbirinden çok farklı olmasından dolayı ve kalıp sözcüğünün köpek sözcüğü kadar etki edememesinden dolayı cümle aynı tadı verememiştir. Millet partisi yerine de milli parti kullanılması "Milletin köpeğisin" cümlesinin anlamını ve ifade etmek istediği değeri tamamen değiştirmiştir. Bakıldığında da bunun yerine: "Merhaba, kalıp!" diye kaynak metinden çok uzak bir çeviri yapılmıştır.

Tablo 11. Çeviri Örneği

KM	ماريانا، عزيزتي ماريانا، أرجو أن تكوني بمَعْقَلِكِ التاريخي، كالظَنِّ وكالمأمول، وإلا فعليّ وعلى دنياي السلام.
iM	Mariana, my dear Mariana, let us hope you're still where we could always find you. You must be. (s. 5)
TM	Mariana, sevgili Mariana'm seni her zaman olduğun yerde bulmayı umut ediyorum. Orada olmalısın. (s. 7)
ÖM	Mariana, sevgili Mariana, umarım beklediği ve umut edildiği gibi tarihi kalende olursun, öyle olduğu takdirde bana ve dünyama barış olur.

Âmir Vecdî yıllar sonra yeniden geldiği İskenderiye'de sığınacağı tek kale Mariana'nın yanındır. Eskiden onunla çok iyi anlaştığı için onun yalnızlığını ancak o giderebilecektir. Betimlemelerde Mirâmâr pansiyonunu kaleye benzettiği için burada da senin tarihi kalen şeklinde yorumlamıştır. Ancak bu detayları İngilizce çeviride görülmediği için Türkçe çeviriye de bu yansıyamamıştır.

Tablo 12. Çeviri Örneği

KM	فريككو .. لا تلمني.
iM	Ferekeeko, don't put the blame on me. (s. 47)
TM	Ferikiko, beni suçlama. (s. 55)
ÖM	Hey yavrum hey! Kınamayın beni.

Bu Mısır yerel dilinde kullanılan bir ifadedir. Türkçe çeviride çevirmen bir dipnot vererek bu ifadeye değinmiştir. Mısır Arapçasına özgü argo sözcüğü; “sivri zekâ”, “ukala”, “çok bilmiş” anlamında bir hitap şekli olarak düşünmek mümkün demıştır. 1969 yılında yayınlanan aynı isimli film izlendiğinde Hüsnü Allâm'ın nerelerde “ferikiko” dediği rahatça gözlemlenebilmektedir. Bir kadını beğendiği zaman ya da bir uyanıklık yapacağı zaman bu ifadeyi kullanmaktadır. “Ferikîko” ifadesini Türkçeye “Hey yavrum, hey!” diye aktarmak eşdeğerlik sağlayabilir. “Beni suçlama” yerine “beni kınamayın” demek daha uygun olabilir (Yıldız, 1998, s. 280). Hüsnü Allâm eskiden yaptıklarından dolayı kendi kendisine böyle hitap etmektedir. Dünya düzeni böyle ben ne yapayım, beni kınamayın demek istemektedir.

Tablo 13. Çeviri Örneği

KM	وقد انتخبت عضوا في الوحدة فماذا أفادت؟ وانتخبت عضوا في مجلس الإدارة فماذا جد؟
iM	Look, you were elected to the ASU Base Unit and to the board of directors. What did it all come to? (s. 113)
TM	Bak, Sosyalist Birlik'in Taban Örgütü'ne ve yönetim kuruluna seçildin. Ne oldu? (s. 131)
ÖM	Arap Sosyalist Birliği'ne üye seçildim, ne fayda gördüm? Yönetim kurulu üyeliğine seçildim, peki ne oldu?

Bu diyalogda Serhan el-Bahîrî'yi arkadaşı ortamın ve durumun iyi olmadığına dair ikna etmeye çalışmaktadır. O günlerde popüler olan bir birliği örnek göstererek bu şekilde köşeyi dönmeyeceğini ifade etmektedir. Tek yol aşırarak daha fazla para elde etmektir. İngilizce çeviride bu birlik kısaltmalarla verilirken Türkçe metinde bir örgüt gibi verilmiştir. Okuyucunun zihninde olumsuz bir olgu yaratmaktadır. Bu birlik zamanla devleti yöneten büyük bir parti haline gelmiştir (Dursun, 1993, s. 296).

Tablo 14. Çeviri Örneği

KM	الإسكندرية أخيراً. الإسكندرية قطر الندى، نفثة السحابة البيضاء، مَهْبطُ الشعاع المغسول بماء السماء، وقلب الذكريات المُبَلَّلة بالشهد والدموع.
iM	Alexandria. At last. Alexandria, Lady of the Dew. Bloom of white nimbus. Bosom of radiance, wet with sky water. Core of nostalgia steeped in honey and tears. (s.5)

TM	İskenderiye. En sonunda. Çiy Damlası Sultanı İskenderiye. Beyaz haleli bahar. Gök suyuyla ıslak sevincin kucağı. Bal ve gözyaşına bulanmış özlem duygusunun özü. (s. 7)
ÖM	İskenderiye, nihayet. İskenderiye bir çiy damlası, beyaz bulutların ürünü, gök sularıyla yıkanmış güneş ışınlarının indiği yer, tatlı dil ve gözyaşlarıyla ıslanmış hatıraların kalbi.

Âmir Vecdî çok sevdiği İskenderiye’yi tasvir ederken birçok benzetmeden bahsetmiştir. Çiğ damlası gibi taze ve tertemiz oluşu, Güneş ışınlarının beyaz bulutların arasından süzülerek orayı aydınlatması ardından tatlı, hüznünlü birçok hatırayı barındırması betimlenmiştir. Arapça metni ile Türkçesi karşılaştırıldığında birebir uyuşmadığı fark edilmektedir.

Tablo 15. Çeviri Örneği

KM	وقالت ماريانا بتأفف: ها هو اليوم الأخير من السنة، ختمها أسوأ ختام، فماذا يخبرني لنا العام الجديد؟!
iM	“Here’s a miserable ending to the year,” complained Mariana. “I wonder what the New Year has in store for us.” (s.143)
TM	Mariana, “Bu yıl korkunç bitiyor,” diye yakındı. “Gelecek sene bize ne gösterecek merak ediyorum.” (s. 7)
ÖM	Pişmanlıkla Mariana şöyle dedi: İşte bugün yılın son günü. Sonu en kötü son oldu. Yeni yıl bizden ne saklıyor acaba?

Mariana’nın yakınmasını ifade eden bu cümlelerin Arapçası ile İngilizcesi karşılaştırıldığında farklı aktarıldığı görülmektedir. Bu da Türkçe çevirinin eksik ve farklı olmasına neden olmuştur.

Tablo 16. Çeviri Örneği

KM	فقاطعني بحدّة: أنت متحصّن بشيخوختك، فلن يضريك شيء.
iM	He snapped, “You’re protected by your old age.” (s. 143)
TM	“Yaşlı olduğun için tuzun kuru,” diye Tolba çıkışverişti. (s. 166)
ÖM	Hiddetli bir şekilde sözümü keserek: Yaşlılığın seni koruyor, sana hiçbir şey zarar veremez, dedi.

Tuzu kuru olmak: Bir işten zarar görmeyen, kazancı yolunda olan (kimse) anlamına gelmektedir (TDK, 2006). Oysa Tolba’nın Âmir Vecdî’ye söylemek istediği durum; onun korkmaması gerektiği, yaşlı kimselere kimsenin zarar vermeyeceğine dair onun içini rahatlatmasıdır. Senin tuzun kuru diyerek alaycı bir tavır takınılmıştır.

Tablo 17. Çeviri Örneği

KM	وترامي إلينا صوت باب منصور وهو يُفتح. ذهب إلى الحمام. رجع إلى حجرته بعد نصف ساعة. وما لبث أن ظهر من وراء البارفان، مرتدياً بدلته ومعطفه، ولكنّه طالعنا بوجه شديد الشحوب ونظرة مُعتمة وقسمات متصلّبة.
iM	We heard Mansour’s door open; he was on his way to the bathroom. Half an hour later he went back to his room. A little after that he came out from behind the screen, his eyes clouded. (s. 143)
TM	Mansur’un kapısının açıldığını duyduk; banyoya gidiyordu. Yarım saat sonra odasına geri döndü. Biraz geçince, gözleri gölgelenmiş olarak, paravanın arkasından belirdi. (s. 166)
ÖM	Mansur’un kapı açılma sesini duyduk. Tuvalete gitti, yarım saat sonra odasına geri döndü. Çok geçmeden paravanın arkasından takım elbisesini ve paltosunu giyinmiş olarak görüldü. Ancak çok solgun bir yüzle, karanlık bir bakışla ve sert yüz hatlarıyla karşımıza çıkmıştı.

Mansur burada gece olan olaylardan dolayı oldukça mutsuzdur. Bir cinayet işlediğini düşünerek polise teslim olmak üzere hazırlanmaktadır. İngilizce çeviri incelendiğinde kıyafetleriyle ilgili detayın çevrilmediği görülmektedir. Aynı zamanda mutsuzluğunun yüzüne yansımaları da eksik bir şekilde betimlenmiştir. Bütün bunlar da Türkçe çeviriye aynı şekilde yansımıştır.

Tablo 18. Çeviri Örneği

KM	أصبحت أتشاءم منها.
iM	"She's brought bad luck with her." (s. 146)
TM	"Yanında da kötü talihini getirdi." (s. 169)
ÖM	Onun hakkında kötümser oldum.

Zehra ile ilgili yorum yapılan bu bölümde Arapça cümle başka olmasına rağmen İngilizceye bambaşka yorumlanmıştır. Bu da Türkçeye yansımıştır.

Tablo 19. Çeviri Örneği

KM	فبادرتني بشدة: لا يهمني ذلك.
iM	"I don't care!" (s. 147)
TM	"Umrumda değil!" (s. 169)
ÖM	Bana sert bir şekilde şunları söyledi: Umurumda bile değil.

Roman yazarları karakterlerin düşüncelerini, jestlerini ve mimiklerini kelimelerle okuyucunun zihninde canlandırmaya çalışırlar. Burada da Zehra'nın ne kadar sinirlendiğini okuyucunun kafasında oturtmak için فبادرتني بشدة ifadesini kullanmıştır. Bunu İngilizce metinde görmek mümkün olmadığı için aynı şekilde Türkçe çeviriye de yansımamıştır.

Tablo 20. Çeviri Örneği

KM	حسن أن تواصل تعليمك وأن تتدرَّب على مهنة، ولكن كيف توفرين لنفسك الأمن والرزق؟
iM	"It's right that you should go on with your plan of learning a profession. But how will you live?" (s. 147)
TM	"Bir meslek öğrenme hedefini sürdürmen doğru. Ama nasıl geçineceksin?" (s. 169)
ÖM	Eğitimi devam ettirmen, mesleğin üzerine yetişmen güzel fakat kendine güvenli bir kalacak yeri ve rızkı nasıl sağlayacaksın?

Âmir Vecdî, Zehra'nın eğitim almaya başlamasını takdir etmektedir. Ancak Mirâmâr pansiyonundaki gibi güvenli bir ortamı nasıl bulacağı ve rızkını nasıl temin edeceği hususunda onu uyarılmaktadır. İngilizce çeviride güvenli kalacak yere dair bir çeviri bulunmadığından dolayı Türkçeye de eksik aktarım sağlanmıştır.

Tablo 21. Çeviri Örneği

KM	—طالب؟ .. موظف؟ — مذيع في محطة الإسكندرية.
iM	"Are you a student?" "No. I work at the Alexandria Broadcasting Service." (s. 75)
TM	"Öğrenci misin?" "Hayır. İskenderiye Radyosu'nda çalışıyorum." (s. 87)
ÖM	Öğrenci misin yoksa memur musun? İskenderiye Radyosunda yayıncıyım.

Mansur Bâhi ilk defa Mirâmâr pansiyonuna gitmişti ve Mariana ile tanışmaktadır. Özellikle kışları öğrencilerin pansiyonda kalmalarından dolayı Madam onun öğrenci mi yoksa memur mu olduğunu sormuş olmalıdır. Aynı zamanda Mansur da cevap verirken yayıncı, spiker olduğunu belirtmiştir. Fakat bu iki detayı İngilizce çeviride görmek mümkün değildir. Radyoda çalışan herkes yayıncı olmayabilir.

Tablo 22. Çeviri Örneği

KM	ولكنك أصلاً من القاهرة؟ -نعم. -اعتبر نفسك في بيتك ولا تحدّثني عن الإيجار. ضحكت مستكراً، ولكنّي شعرت أنها على استعداد لقبولي بالمجان لو أردت. حسن، العفن يجري في الهواء ولعله يصدر أصلاً من ذاتي أنا.
İM	"But you come from Cairo, originally?" "Yes, I do." "Well, make yourself at home and don't mention the rent." I laughed incredulously, but I'd already guessed she would give me a room for nothing, if I wished. Marvelous. The rank breath of corruption everywhere. But who am I to throw stones? (s. 75)
TM	"Ama aslen Kahirelisin?" "Evet, öyleyim." "O halde burasını kendi evin say ve kirayı hiç düşünme." Şüpheyle güldüm; ama istersem bana bedava oda vereceğini tahmin etmiştim zaten. Harika. Yozluğun ağır kokusu her yerde. İyi de, bu düzene çomak sokacak kişi ben miyim? (s. 87)
ÖM	"Ama aslen Kahirelisin?" "Evet." "O halde burasını kendi evin say ve kirayı hiç düşünme." Şüpheyle güldüm; ama istersem bana bedava oda vermeye hazır olduğumu hissettim. Her neyse. Havada küf var ve belki de benden geliyor.

Mansur Kahireli olmasına rağmen İskenderiye radyosuna atanmış olması onun arkasının sağlam olduğunu gösteren bir delildir. Bunu değerlendirmek isteyen Mariana ona odayı bedava verebileceğini söyler. Mansur da bu detayı bildiği için daha önce bunu tahmin ettiğini ifade etmektedir. Düzeni bozmaya dair herhangi bir düşüncesi olmamasına rağmen İngilizce çeviride bu sezilmektedir. Bu da aynı şekilde Türkçeye yansımıştır. Mansur kendisinin de bozuk olduğunu ima etmektedir.

Tablo 23. Çeviri Örneği

KM	جارتها في الضحك بلا روح، ودقّ الجرس فقامت ففتحت الباب فدخلت فتاة حاملة لفة كبيرة من البقالة أو غيرها ثم مضت إلى الداخل. من نظرة أدركت أنها خادمة وأنها جميلة. ثم عرفت — والمدام تخاطبها — أن اسمها زهرة. وهي في سنّ طالبة جامعية وكان ينبغي أن تكون كذلك.
İM	The doorbell rang and a girl came in with a big parcel of groceries. Very attractive. The housemaid, obviously. Madame spoke to her. Zohra. She was the same age as my friends at the University and that was where she should have been, not running errands for the old lady. (s. 76)
TM	Kapı çaldı ve koca bir koli dolusu bakkaliyeyle bir kız geldi. Çok çekici. Hizmetçi kız, belli. Madam ona bir şeyler dedi. Zühre. Üniversitedeki arkadaşlarımla aynı yaşta; olması gereken yer de orası zaten, ihtiyar kadının ayak işlerine koştuğu burası değil. (s. 88)
ÖM	Esprili bir şekilde gülmeye devam ettim o sırada zil çaldı, o da ayağa kalktı ve kapıyı açtı. Market alışverişi ya da ona benzer büyük bir torba taşıyan bir kız girdi ve ardından içeriye geçti. Bir bakışta onun bir hizmetçi olduğunu ve ayrıca çok da güzel olduğunu anladım. Sonra -Madam ona hitap ederken- adının Zehra olduğunu öğrendim. O bir üniversite öğrencisi yaşındaydı ve aslında öyle de olması gerekiyordu.

Mansur Bâhi'nin Zehra ile ilk tanışmasının anlatıldığı bu paragrafta İngilizce çevirmen çeviriye bir yorum katmıştır. Okuyucu yazarın belki ne demek istediğini ya da neyi kastettiğini anlamazlar diye "olması gereken yer de orası zaten, ihtiyar kadının ayak işlerine koştuğu burası değil" ifadesini eklemiştir. Bu da aynı şekilde Türkçe metinde görülmektedir.

Tablo 24. Çeviri Örneği

KM	قادتني المدام إلى إحدى الحجرتين المطلتين على البحر
İM	Madame showed me two rooms overlooking the seafont. (s. 76)
TM	Madam bana sahile bakan iki oda gösterdi. (s. 88)

ÖM	Madam denize bakan iki odadan birini bana gösterdi.
----	---

İngilizce ve Türkçe çevirilere bakıldığından Madam'ın Mansur'a iki ayrı oda gösterdiği düşünülmektedir. Ancak denize bakan iki oda olmasına rağmen Madam ona sadece bir oda göstermiştir.

Tablo 25. Çeviri Örneği

KM	كاد يغلبني الحزن...
İM	I felt almost overwhelmed with melancholy. (s. 76)
TM	Melankoliden az daha boğuluyordum. (s. 88)
ÖM	Neredeyse hüzn bana galip geliyordu ki...

Burada Mansur balkonda yalnız kalıp da düşüncelere dalacakken Zehra odayı hazırlamak üzere içeri girmektedir. İngilizce ve Türkçe çeviride uzun süredir melankoli içinde olduğu düşünülmektedir. Arapça metinde ise hüzn henüz yeni başlamışken kızın içeriye girdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 25. Çeviri Örneği

KM	يبدو كأنه أبو الهول.
İM	"He seems like the Sphinx to me." (s. 80)
TM	"Bana kapalı bir kutu gibi geliyor. (s. 93)
ÖM	Sanki Sfensk gibi görünüyor.

Mansur ile Serhan el-Bahîrî'nin pansiyonda kalan kişiler hakkında konuştukları yerde sıra Hüsnü Allâm'a gelince onu Mısır'ın meşhur heykeli Sfenks'e benzetmişlerdir. İngilizcesinde Sfenks sözcüğü bulunmasına rağmen ifade Türkçeye "kapalı bir kutu" olarak aktarılmıştır.

Tablo 26. Çeviri Örneği

KM	إنه ولد حكيم، يبحث عن مشروع تجاري ناجح.
İM	"He knows what's what. He's looking for some business." (s. 80)
TM	"Neyin ne olduğunu biliyor. İş bakmıyor." (s. 93)
ÖM	O işini bilen birisi, başarılı olacak yeni bir işin peşinde.

Mansur ile Serhan el-Bahîrî'nin pansiyonda kalan kişiler hakkında yaptıkları konuşmanın devamında Hüsnü Allâm'ın İskenderiye'de bulunma nedenini açıklamaktadırlar. Hem Arapçada hem de İngilizcede yeni bir işin peşinde olduğu ifade edilse de Türkçe çeviride: "İş bakmıyor" denilerek anlamdan uzaklaşma yapılmıştır.

Sonuç

Çeviri sayesinde insanlar farklı kültürleri tanımakta ve o kültürde oluşturulmuş edebi eserleri kendi dilinde okumaktadır. Eğer iki kültür arasında bariz farklılıklar varsa çeviri sırasında bazı kayıpların olması kaçınılmazdır. Çevirmenin görevi bu kayıpları en aza indirgeyerek iki dil arasındaki eşdeğerliği sağlamaktır. Eşdeğerlik sağlanamadığı takdirde hedef metinde aynı edebi eserin çevirisini okuyan kişide kaynak metindeki gibi etki bırakmayacaktır. Belki de bazı detayları kaçıracaktır. Ya da bazı yerleri yanlış anlayacaktır. İşte burada iyi bir çevirmen yeteneğini konuşturup ifadeleri en iyi, en doğru biçimde ve eşdeğerliği sağlanmış olarak karşıya aktarım sağlamalıdır. Nobel Edebiyat Ödülü'ne 1988 yılında layık görüldükten sonra hem Türkiye'de hem de dünyada büyük ilgi duyulup okunmak istenmiştir. Eserlerinin çoğu İngilizceye çevrilmiştir.

Aynı şekilde birçok eseri Türkçeye çevrilmek istense de Arapça çeviri yapan sayısı az olduğu için bazıları İngilizceden Türkçeye çeviri yapılmak zorunda kalınmıştır. Necîb Mahfûz Mirâmâr adlı eserini 1967 yılında Arapça olarak yazmış ve yayınlamıştır. Daha sonra 1993 yılında İngilizceye çevrilmiştir ardından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Arapça metin ile Türkçe metin arasında karşılaştırılma yapıldığında birtakım kayıpların olduğu gözlemlenmiştir. Bu kayıpların neticesinde de birçok yerde eşdeğerlik sağlanamamıştır. Bu eşdeğerliliğin sağlanabilmesi için çeviriler ara bir dil kullanılmadan iki dil arasında doğrudan yapılmalıdır. Bu iki dil arasında çeviri yapacak çevirmenlerin de iki dilin dil becerilerine ve kültürüne de iyi hâkim olması gerekmektedir. Bu hususlara hâkim olmayan bir çevirmenin yaptığı çevirilerinde yine kayıpların olması kuvvetle muhtemeldir. Suat Ertüzün'ün İngilizceden Türkçeye yaptığı çeviri genel anlamda okuyucuyu yeteri kadar memnun ettiği düşünülmektedir. Ancak Arapçadan İngilizceye çevirisi yapılırken Mirâmâr romanında birtakım anlam kayıplarının olması dolayısıyla bu kayıplar doğrudan Türkçeye yansımıştır. Romanı bu şekilde okuyan bir Türk okuyucu okuduğundan zevk alacaktır. Fakat bu kayıplar olmadan çevirisi yapılsaydı biraz daha fazla etkilenmesi ve bazı olayları farklı algılaması ihtimal dahilinde olacaktı. Türkiye'deki yayınevleri tarafından doğrudan kaynak dilden yapılan çeviri ürünlerinin kaynak dile ve hedef dile hâkim kişiler tarafından bir editörlük süreci yürütmesi gerekmektedir. Bu süreç sonunda kayıpların en aza indirilmesi beklenmektedir. Eğer mümkünse de araya ikinci bir dil alınmadan doğrudan kaynak dilden hedef dile çevirisi yapılması gerekmektedir.

Extended Abstract

Translation has an important role in helping different people and cultures get to know each other. Translation is also thought to be a directly effective action in helping different societies share their cultural heritage and interact with each other. Literary translations have a very important role in getting to know the culture of a society. It helps to understand the feelings and thoughts of other people in another society. People who learn about other cultures also expand their own world. Translators have a lot of responsibility while making these translations. At the same time, they undertake some responsibilities during their translation. But at the same time, he is like a worker of ideas who must be original. A production stage is required for a source text to take its place in another language. The resulting product is, in a sense, the text reproduced by the translator. Every culture has a language world developed according to the environment in which it lives. Necîb Mahfûz's novel Mirâmâr was written in Arabic. It was later translated into English. Its translation into Turkish was not made from the original Arabic text, but from the intermediary language English. The aim of this study is to examine the translation of Egyptian writer Necîb Mahfûz's novel Mirâmâr, originally written in Arabic, from the intermediary language English into Turkish, and to evaluate it in terms of equivalence. It is observed that many academic studies have been carried out about Mahfûz in Türkiye, especially after he received the Nobel Prize in Literature in 1988. What makes this study different from previous studies is that it examines one of the translations of some of Mahfûz's works from Arabic to Turkish using the intermediate language English. Mahfûz's symbolic novels played a major role in his receiving the Nobel Prize in Literature in 1988. His novels are like a social, cultural, political and economic photograph of Egypt. The setting in his novels and stories is always Cairo. The language he uses is the standard written language Arabic called "fusha". Necîb Mahfûz passed away in Cairo on August 30, 2006. Many of Mahfûz's works, who wrote many works in the fields of novels and

stories, have been translated into Turkish. Some of them are from the original Arabic and some have been translated into Turkish using the intermediate language English. In general terms, Turkish readers can read 28 of Necîb Mahfûz's 34 novels. This can be considered as evidence showing how much favor there is towards him in Türkiye. Being awarded the Nobel Prize in Literature in 1988 caused him to be followed and read more closely both in the world and in Türkiye. Many research and theses have been written about his life and works. Necîb Mahfûz published his novel Mirâmâr in 1967. Mirâmâr is the seventh of his symbolic novels. The novel tells the story of the people staying in the hostel named Mirâmâr, located along the promenade of the city of Alexandria, on the Mediterranean coast of Egypt. Mirâmâr hostel is a modest establishment that does not have many rooms, is mostly preferred by students in winters and accommodates everyone who comes in summers. The hostel do not has many rooms and the number of people working here is also low. Mariana, an old woman of Greek origin, runs the hostel. Since it is a small hotel, everyone staying here eats, drinks, and has fun together. The novel has a different method than other novels in terms of content. The same events are told over and over again through the eyes of four characters in the novel. The reader observes the same events again from a different perspective. That's why it can be said that only one story is told in the novel. A movie with the same name was shot in 1969, two years after the novel was published. The most famous names of the time portrayed these characters in the movie. This film has gained an important place in Egyptian cinema. There has not a Turkish translation of Necîb Mahfûz's novel Mirâmâr made directly from Arabic. In this study; A method of comparative analysis of the Turkish translation made from the English text and the original Arabic text was followed. It has been determined that some meaning losses occur when another language is introduced in this way. It needs to be re-translated from Arabic to Turkish to avoid such loss of meaning. It is recommended following an editorial process for translations made using intermediate languages.

Kaynakça

- Aksoy, N. B. (2001). Çeviride çevirmen seçimleri ışığında çeviri eleştirisi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (3), s.1-16.
- Aktaş, T. (1996). *Çeviri işlemine genel bir bakış*. Orsen Matbaacılık.
- Baran, E. (2022). Necîb Mahfûz'un "Evlâdu Hâratinâ" adlı romanının Türkçe ve İngilizce çevirilerinin karşılaştırılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 1141-1154. DOI: 10.29000/rumelide.1074099
- Baran, E. (2023). Necîb Mahfûz'un "El Liss ve'l Kilâb (Hırsızla Aynasızlar)" adlı roman çevirilerinin çeviri stratejileri kapsamında karşılaştırılması (Çeviri eşdeğerliliği ve eşdeğersizliği açısından incelenmesi). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (34), 1085-1101. DOI: 10.29000/rumelide.1316248
- Civelek, Y. & Baran, E. (2020). Necîb Mahfûz'un "Bedletu'l-Esir (Esir Üniforması)" adlı hikâyesinin Türkçe çevirileri ve film uyarlaması üzerine bir değerlendirme (çeviri stratejileri ve çeviri eşdeğerliliği açısından). *Nüşa*, 20 (51), 215-246. DOI: 10.32330/nusha.732698
- Dağbaşı, G. (2017). Arapçadan Türkçeye yapılan şiir çevirilerinde ara dil kullanımı problemi.

- Turkish Studies, international periodical for the languages, literature and history of Turkish or Turkic*, 12 (22), 287-300. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12262>
- Dursun, D. (1993). Cemal Abdünnâsır, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 7, 296-301.
- Görgün, H. (2004). *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 29, 553-555.
- Güzeler, F. B. & Arkan, Z. (2022). Zekeriyâ Tâmir'in el-A'dâ' adlı öyküsünün Türkçe çevirisinde deyiş kaydırmaları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (4), 1241-1252. DOI: 10.32709/akusosbil.1032706
- Kocabıyık, H. S. (2022). Jean Paul Vinay ile Jean Darbelnet, Peter Newmark, Anthony Pym ve Gideon Toury'nin kuramları ışığında Necîb Mahfûz'un "Başkan'ın Öldürüldüğü Gün" adlı romanındaki dil oyunlarının Türkçe çevirisinin analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (28) , 610-629. DOI: 10.29000/rumelide.1132601
- Kocabıyık, H. S. & Özcan, M. (2022). Nida, Schleiermacher ve Lefevere'in kuramları ışığında Necîb Mahfûz'un "Hırsız ve Köpekler" adlı romanındaki dil oyunlarının Türkçe çevirisinin analizi. *International Journal of Social And Humanities Sciences Research (Jshsr)*, 9 (81), 279-295. <https://doi.org/10.26450/Jshsr.2974>
- Koç, C. T. (2018). Necîb Mahfûz'un Midak Sokağı romanındaki atasözlerinin çeviride eşdeğerlik açısından değerlendirilmesi. *Nûsha*, 18 (46), 123-142. DOI: 10.32330/nusha.416089
- Komisyon (2006). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mahfouz, N. (1993). *Miramar*. Doubleday Dell Publishing Group.
- Mahfûz, N. (1967). *Mirâmâr*. Dâru Misr Li't-Tibâ'a.
- Mahfûz, N. (2013). *Miramar*. Çev. Suat Ertüzün. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Mengü, G. (2002). Dil, kültür ve düşünce ilişkisine antropolojik bir bakış. *Antropoloji*, (14), 67-80. DOI: 10.1501/antro_00000000275
- Mohammed, A. (2017). *Necîb Mahfûz'un Sersera Fevka'n-Nil "Nil Üstünde Gevezelik" adlı eserinde Arapça - Türkçe çeviride kalıp ifadelerin aktarım bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özcan, M. (2017). Nobel ödüllü Mısırlı yazar Necîb Mahfûz'un el-Kahiretu'l-Cedide adlı romanının Türkçe çevirisindeki dil oyunlarının eşdeğerlik açısından incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 12 (7), 619-632. DOI:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11470>
- Şanverdi, H. İ. & Işıdan, A. (2021). Makine çevirisi: Türkçe-Arapça çeviri bağlamında Google ve Yandex çeviri örneği. *Söylem Filoloji Dergisi*, 6 (1), 207-221. DOI: 10.29110/soylemdergi.869080
- Tanır, E. (2020). *Arap dilinde deveye ilgili kelimelerde anlam genişlemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. John Benjamins Publishing Company.
- Ürün, K. (1997). *Çağdaş Mısır romanında Necîb Mahfûz ve toplumcu gerçekçi romanları*. Esra

Yayınları.

- Yıldız M. (2017). Türkiye’de Necîb Mahfûz literatürüne genel bir bakış. *Uluslararası Ortadoğu Kongresi: Dil, Tarih ve Edebiyat*.
- Yıldız, M. (1998). Necîb Mahfûz'un Mîrâmâr adlı romanı üzerine bir inceleme, *EKEV Akademi Dergisi*, 1 (2), 275-298.
- Yıldız, M. (2009). Necîb Mahfûz: hayatı, eserleri ve Türkçe çevirileri, *Nüşa*, 29, 17-28.
- Yıldız, M. (2019). Necîb Mahfûz. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, EK-2, 348-350. <https://islamansiklopedisi.org.tr/Necib-Mahfuz>.
- Yıldız, M. & Kurt, G. (2018). Çeviride kayıplar sorunu: Necîb Mahfûz’un yevme kutile’z-za‘îm adlı eserinin Arapça ve İngilizceden Türkçeye çevirisi ile Arapça kaynak metnin karşılaştırmalı bir incelemesi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, (25), 1-34. DOI: 10.37599/ceviri.513961
- Yıldız, M. & Şanverdi, H. İ. (2019). ‘Azrâ’u Câkartâ adlı romanın Türkçe çevirilerinin çeviri stratejileri açısından incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 19 (19), 237-261. DOI: 10.30767/diledeara.542608
- Yılmaz, S. (2020). *İkinci bir dil üzerinden yapılan çevirilerde özgün anlam kaybı sorunu: Necîb Mahfûz'un Zukaku'l-Midak adlı eserinin Türkçe çevirileri örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ethical Statement/Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0